

EGNSARKIVET

EGNSARKIVET I HØRNING

Hovedvejen gennem Hørning ca. 1905.

SATS OG TRYK: Hørning Kommunes Kreative Center

Årsskrift 1989
2. årgang

FORORD

Nogle har den misforståede opfattelse, at et egnsarkiv er et mørkt kælderlokale, hvor nogle enkelte interesserede sidder, og roder i støvede papirer. Men der er et videre perspektiv - nemlig det, at Egnarkivet kan være et udgangspunkt for at forøge beboernes kendskab til den egn, vi har hjemme i. Derigennem kan det måske også styrke vor indbyrdes samhørighed.

Det er disse videre perspektiver, bestyrelsen for Egnarkivet prøver at virkeliggøre gennem årsskrifter og lejlighedsvis aktiviteter.

Men Egnarkivet er ikke bestyrelsens!!

Det er samtlige kommunens beboere, som udgør en slags medlemskreds. Alle har adgang, både i arkivernes åbningstid og til de arrangementer, der tid efter anden indbydes til.

Det er også kommunens beboere, som leverer arkivernes indhold. Heldigvis er stadig flere opmærksomme på, at papirer, billeder og andet ikke bør kasseres uden at give Egnarkivet mulighed for at udvide samlingen.

Bestyrelsens opgave er begrænset til »at køre forretningen« fortrinsvis på baggrund af de økonomiske midler, kommunen stiller til rådighed.

Årsskriftet og de aktiviteter, som iværksættes, er imidlertid mere, end kommunens midler giver baggrund for. Derfor er bestyrelsen Støtteforeningen megen tak skyldig.

Samtidig med at den ofte yder praktisk støtte, tilfører den os de yderligere penge, som muliggør den aktive form, vi gerne vil praktisere.

I Egnarkivets bestyrelse er vi taknemmelige for hvert nyt medlem af Støtteforeningen. Derfor vil vi opfordre dem, som endnu ikke er medlem til at anvende det indlagte girokort. Ad denne vej kan man være med til at sikre en fortsat udgivelse af årsskrifter og mulighed for lejlighedsvis arrangementer.

Årskontingentet er på kr. 50,00 og gælder for hele husstanden.

Arkivet afholder årsmøde tirsdag den 30. maj kl. 19.30 på Høring kro.

Mødet afsluttes med foredrag og lysbillede af Erik Jensen, Tebstrup, som fortæller om sine mange Grønlandsekspeditioner. Foredraget hedder:

»I Mylius Eriksens fodspor«

Vi ser frem til en meget spændende og underholdende aften.

Alle er velkommen.

Med venlig hilsen
Bestyrelsen

Sponsorer:

Høring kro - Handelsbanken, Høring - Provinsbanken, Høring - Sparekassen SDS, Høring - Brugsen, Høring - Damefrisør Ulla Orholt, Høring - Smeden i Stjør v/Villy Kristensen - Støtteforeningen - Høring kommune.

Fra kromødet den 3. november 1988

Sammen med Høring Håndværker- og Borgerforening havde Egnarkivet indkaldt til et møde på Høring Kro den 3. november 1988 med det formål at samle så mange som muligt af byens beboere - især de ældre med deres store beholdning af minder fra fortiden, til en sammenkomst for at få snak igang om gamle dage.

Mødet kan betegnes som en succes, idet omkring 50 fortællelystne mennesker mødte op omkring bordene. Niels Anton Hougaard havde velvilligt stillet sig til rådighed som en slags mødeleder. Med et kort over byen som grundlag startede han en gennemgang af husene i den ældre del af byen, d.v.s. området fra hovedvejen til Adsløvvej med kirken og industriområderne som nord- og sydbegrænsning.

Gennemgangen satte gang i snakken, men der kom mange supplerende oplysninger fra tilhørerne, og snart kunne mange ting sættes på plads og mange tidligere Høring-borgeres bopæl og forhold komme frem.

Formålet med mødet var - som det sidste år afholdte borgermøde i Nr. Vissing - at skaffe stof om lokale forhold og tidligere beboere til brug i Egnarkivets årsskrift for 1989.

Der fremkom da også rigeligt med stof, men det må konstateres, at en stor del af det på nuværende tidspunkt er så løst sammenkædet, at et ikke umiddelbart kan danne grundlag for en artikel, som tilstrækkeligt tydeligt kan danne et sammenhængende billede af gamle dage i Høring.

Det er Egnarkivets hensigt at fortsætte med hvert år at udgive et årsskrift, der for størstedelens vedkommende skal basere sig på oplysninger, der fremkommer ved beboermøder af den art, der nu foreløbig har været afholdt i Nr. Vissing og Høring.

Da Høring i sig selv er et stort område, er det hensigten ved fremtidige møder at koncentrere sig om blot en del af det gamle Høring fra hovedvejen til Adsløvvej, senere kommer området omkring Adsløvvej, områderne nord for kirken, de nye beboelsesområder, stationsbyen o.s.v.

Det er efter mødet på Høring kro den 3. november 1988 klart, at tingene er så sammenflettede, at det først efter at hele Høring området er behandlet ved kommende møder med fokus på hver sit enkelte område, vil være muligt at bygge en beretning op, der tegner et tilstrækkeligt sammenhængende billede af tidligere tiders liv og virke i Høring.

Hele mødet blev optaget på lydbånd, og disse bånd vil nu blive arkiveret i Egnarkivet med alle de værdifulde oplysninger. Sammen med tilsvarende bånd og notater fra kommende møder vil de være af umådelig værdi for samling af oplysninger til en beretning. Der fremkom ved mødet på Høring kro udover regulære oplysninger en mængde beretninger om tidligere borgers liv og adfærd, og disse kan foreløbig godt stå alene. Her følger derfor lidt løst og fast om tidligere Høring borgere, således som beretningerne om dem kom frem ved kromødet.

Byen havde et sprøjtehus og en brandsprøjte. Frans Pedersen havde opsynet med sprøjten, og skulle foretage en årlig afprøvning af udstyret. Dette gjorde han så på den tid af året, hvor jordbærene skulle vandes.

På Stationsvej lå byens doktorhus. Her omtales en dr. Storm, der skal have været en meget tørstig mand. Det fortælles, at han ofte tog til Århus og turde rundt der. Når han skulle hjem, fik

han ofte et lift med natvognen - »Lartrinvognen«, kuskene gav ham lov til at køre med fordi »en lort fra eller til spiller ingen rolle«.

Senere kom en dr. Low, der holdt duer på loftet og var en god skakspiller. Han var også marathonsløber, og skal have deltaget i olympiaden i 1914. Ellers interesserede han sig mest for vejret, som han registrerede dag for dag og år efter år. Han ville hellere snakke med sine patienter om vejret, end om deres dårlighed.

Ved kroen fandtes en overgang et bageri. Bageren kaldtes cementbageren, og om ham fortælles, at han blev gift en lørdag og døde natten mellem lørdag og søndag - selve bryllupsnatten. Den hurtige enke hed Magdalene, og var datter af Peter Lorens.

Hun blev senere gift med Jørgen Jensen.

I tilknytning til kroen fandtes en staldkarl, der hed Christian Iversen, og var gift med en dame, der hed Petrea. Han plejede at sige, at han ikke blev gammel, så længe hun levede.

Christian Iversen og hans kone bad om at måtte komme til at ligge sådan på kirkegården, at de kunne se kroen. Det kom de også til, og der ligger de nu. Han døde i 1899.

Om kroen fortælles også, at i den tid da Ostenfeld ejede den, afholdtes der kaffebord på kroen efter begravelser. Da man naturligvis nødigt ville anrette mere, end der var brug for, blev børnene sendt op på loftet for at tælle deltagerne i begravelsesfølget. Dette blev så rapporteret til køkkenet, og traktementet blev dimensioneret derefter. Når begravelseskaffen var forbi, og gæsterne gået, blev resterne anrettet for børnene, og også kirkens graver, der jo ikke kunne nå at komme for, deltog i dette eftergilde.

En Johannes Terkelsen omtales som stor-slagter i byen. Han drev en overgang forretning sammen med Peter Sabroe fra 1903 til 1907. De havde slagteri på hjørnet af Aleen og Adsløvej, og lavede pølser af udsatte køer, og en enkelt gedebuk skal efter sigende, godt kunne have smuttet med. Senere gik man efter ønske fra Peter Sabroe over til at lave pølserne af 1. classes køer, men den forretning gik ikke så godt.

Byen har naturligvis haft en afholdsforening. Formanden var førstelærer Christensen, der nåede at holde 20 års jubilæum. Christensens lange tid som formand skyldtes efter sigende, at pigerne genvalgte ham år efter år. Der var iøvrigt stor tilslutning til afholdsforeningen, så længe den bestod.

Der afholdtes en årlig revy på kroen i årene under krigen. Revyen havde lokalt tilsnit, og langede bl.a. ud efter Høring Folketidende.

Ejner Borgbjerg nævnes som indehaver af byens øldepot. Det fortælles, at han engang væddede med en tømremester Knud Nielsen om, hvorvidt han kunne drikke 2 øl på 20 sekunder.

Borgbjerg var sikker på at vinde, for han vidste, at det i bedste fald tager 13 sekunder at drikke 1 øl. Men tømremesteren satte begge bajere for munden på én gang, og vandt væddemålet.

Jepsen boede ved banen. Han var en statelig mand med et stort hvidt skæg. Det fortælles, at han endnu som 80 årig kunne lægge benene omkring nakken. Han havde en gedebuk, som gjorde avlsteneste for 25 øre pr. gang. Han var foregangsmand i hønseavl, og det var en regel hos ham, at hønserne kun var tjenlige i 2 år, så blev de slagtet.

Ja, således flød den ene historie efter den anden ud over bordene, nogle af dem klart definerede, andre som løsevne anekdoter. Men sammen danner de et billede af en levende by med en markant befolkning. Senere møder kan måske bringe de samme mennesker frem i lyset igen, så deres profiler

kan tegnes skarpere op. Det ville i sig selv være et værdifuldt resultat af møderne.

Tak til alle som mødte op, og fortalte.

Bent Meyer.

»PEDERSMINDE« lå Gl. Vestervej 4.

Oldtidsagre i Blegind

Efter flere års iagttagelser i markerne mod Aarhus Å og Ingerslev Mølle blev jeg klar over, at de striber, som kan ses i afgrøderne i tørre somre, er aftegninger af oldtidsagre. Et areal på 20 - 30 tdl.

Oldtidsagrene er fremkommet ved, at man i Jernalderen og Middelalderen pløjede marken sammen i åse på 8 - 12 meters bredde, de kunne dog også være bredere. På marken kan begge systemer ses.

Åsene blev lavet for at forbedre dyrkningsmulighederne og virke som afvanding, da yngre jernalder til tider var meget regnfuld. Høstarbejdet blev også lettere på denne måde.

Åsene er efterhånden blevet udjævnet, hvorved muldlaget mellem åsene er blevet dybere. Derfor klarer afgrøderne her sig bedre i tørre perioder.

Der kan sikkert ved nærmere eftersyn findes flere oldtidsagre på egnen.

Arne Scholer.

Fra arkiverne

Mange uvurderlige skatte gemmer sig i vore arkiver, dokumenter, billeder og bøger, som giver os et indtryk af dagliglivet i lokalområdet gennem de sidste 200 år.

Her skal præsenteres en skolebog - et regnehæfte - som er skrevet i tiden 5. dec. 1820 til 3. april 1823.

Der fandtes på det tidspunkt kun gan-

ske få trykte lærebøger. Regnebogen man brugte var Chr. Cramer: »Aritmetica tyronica eller grundig vejvisning practice at lære ald fornøden Huus- og Handels-Regning, fremsat ved en nye og fordeelagtig Lære-Måde«, fra 1735. Sandsynligvis har der kun været et enkelt eksemplar på hver af landsbyskolerne.

Register over Bogens Afdeeling og Forandringer, efter Alphabetet

1. Additio	pag	37
2. De Grundne Tal		36
3. Divisio		47
4. Husholdnings Exempel		102
5. Multiplicatio		43
6. Probat Arithmetica		147
7. Reductio		51
8. Regulæ i Grundne Tal		33
9. Regulæ i Høje Tal		4
10. Regula Supra Scripta		98
11. Regula Supra Inversa		100
12. Regula Supra Inversa		95
13. Regula af Procent		153
14. Regula af Regning		136
15. Regula af Procent		50
16. Subtractio		41

Inde

Maren Jens-Datter har gået i Hårby skole, men er senere flyttet til Svejstrup skole, som dengang hørte til samme sogn, Dover-Veng.

Hendes bog, der er på 165 tætskrevne sider, er smukt skrevet med omhyggelig indramning af siderne, overskrifter og indskrivning af regneregler. Men det mest interessante ved denne bog er de sidste 6 sider, hvor hun fortæller sin livshistorie. Her får vi et godt indtryk af, hvad der var god tone i begyndelsen af 1800-tallet.

Landsfaderen, Frederik den 6., styrer fra sin enevældige trone fædrelandet til borgernes ve og vel, og over alt sidder Gud på sin himmelske trone og sørger for guddommelig retfærdighed, hvor den jordiske svigter.

Gud, konge og fædreland var den treenighed, man skyldte sit liv og sin indsats, og det var dertil, man rettede sin tak for hele sin tilværelse. Men lad os nu lytte til, hvad Maren Jens-Datter har at fortælle.

Minsholdnings

19. august 1820. Høsten for 1815. 18 9. 1/2.
 November 1820. Høsten for 1815. 22 11 1/2.
 og for Høsten 1815. 22 11 1/2. Høsten for 1815. 22 11 1/2.
 1000... 14 1/2... 15 1/2... 33 3/4
 46 6 2/3
 11 - 3 1/2
 5 - 2 - 1/2
 4 - 2 - 15 1/2 - 4
 1 - 1 - 1/2 - 4
 100 4 7 1/4 2 3/4 15 1/2
 100 8... 5 1/2 2 1/2 10 3/4 - 32 1/2
 1000 1/2
 106 - 1/2
 26 - 1/2
 6 - 1/2
 4 - 1/2 - 7 1/2 - 24
 4 - 1/2 - 60
 1 - 1/2 - 69
 5 1/2 - 95
 100 7 7/4 1/2 3 1/4 14 1/2 1/2
 17 1/2 1/2 15 1/2 1/2
 6 4 1/2 3 1/2 17 1/2

Oversættelse, forside.

Milde Jesu! Lad mig finde lyst til dyd udi dit ord, lad mig lærdom ej forblinde mens jeg er på denne jord, al den stund jeg er i live, Jesu bliv min del og skat, mig tilgift af nåde give at få livsens krone fat.

Det er skrevet af skolelærer Thomas Andersen Møller i Hårby skole 1820.

Slutning.

Endelig har jeg nu ved Guds nåde og bistand, samt ved mine forældres omhyggelige omsorg, og ved mine læreres vejledning og undervisning kommen såvidt udi regne-videnskab som denne min cifferbog udviser. Jeg begyndte dermed udi Hårby skole den 5. december 1820, og fuldendte det i Svejstrup skole den 3. april 1823. Fra begyndelsen af denne bog og indtil no. 10 i husholdningseksempler som jeg skriver

Eksempler

11 1/2 1/2... 1 1/2... 97 1/2 3 1/2 1/2
 6
 430 1/2
 58 6 5 1/2
 58 6 5 1/2
 5 1/2
 2 1/2
 1 1/2
 10
 430 58 6 5 1/2 9 5 1/2 6 1/2
 13 1/2 13 1/2 13 1/2
 De fire Høsten
 No. 1. 10 1/2 1 1/2 6 1/2
 No. 2. 11 1/2 1 1/2 3
 No. 3. 14 1/2 15 1/2 10
 No. 4. 13 1/2 14 1/2 13
 Fra 18 1/2

Orentes Regning
 Er enten pro Cento eller pro Cento
 pro Anno.
 Høsten. Ved anvendelsen, som er anvendt alle skole og
 Høsten. Regning, som er anvendt alle skole

i Hårby skole, og fra bemeldte no. 10 indtil enden som jeg skriver i Svejstrup skole. Gud unde mig at gemme og bevare denne videnskab og rige lærdom i min hukommelse, thi det er ikke så hastig lært, men det er såre let at bære. Gud forbyde at jeg nogensinde skulle bruge denne kundskab til min næstes fornærmelse eller til nogen slags bedrageri, men bruge og anvende den nyttig, til mit eget sande vel, til ret og retfærdigheds befordring og til min enfoldige næstes oplysning og vejledning, thi der-

med ærer jeg min Gud, styrker min hukommelse og tjener min næste. Jeg kunne søgt denne verden som menneske, da jeg blev barnefødt i Hemstok år 1808 den 3. oktober, jeg har den glæde at mine kære forældre lever endnu med mig indtil denne dag, disse har sørget omhyggeligt for min opdragelse og undervisning, satte mig tidligt i skole, og holdte mig flittigt derudi for at lære min kristendom, og andre nyttige og gavnlige kundskaber. Jeg har haft adskillige skolelærere, som har under-

74		LIII	
Rige Navne		Lige Navne I	
Proportional Tal		Proportional Tal	
1	2	1	2
2	4	2	4
3	6	3	6
4	8	4	8
5	10	5	10
6	12	6	12
7	14	7	14
8	16	8	16
9	18	9	18
10	20	10	20
11	22	11	22
12	24	12	24
13	26	13	26
14	28	14	28
15	30	15	30
16	32	16	32
17	34	17	34
18	36	18	36
19	38	19	38
20	40	20	40
21	42	21	42
22	44	22	44
23	46	23	46
24	48	24	48
25	50	25	50
26	52	26	52
27	54	27	54
28	56	28	56
29	58	29	58
30	60	30	60
31	62	31	62
32	64	32	64
33	66	33	66
34	68	34	68
35	70	35	70
36	72	36	72
37	74	37	74
38	76	38	76
39	78	39	78
40	80	40	80
41	82	41	82
42	84	42	84
43	86	43	86
44	88	44	88
45	90	45	90
46	92	46	92
47	94	47	94
48	96	48	96
49	98	49	98
50	100	50	100
Lige Navne II		Lige Navne III	
Proportional Tal		Proportional Tal	
1	2	1	2
2	4	2	4
3	6	3	6
4	8	4	8
5	10	5	10
6	12	6	12
7	14	7	14
8	16	8	16
9	18	9	18
10	20	10	20
11	22	11	22
12	24	12	24
13	26	13	26
14	28	14	28
15	30	15	30
16	32	16	32
17	34	17	34
18	36	18	36
19	38	19	38
20	40	20	40
21	42	21	42
22	44	22	44
23	46	23	46
24	48	24	48
25	50	25	50
26	52	26	52
27	54	27	54
28	56	28	56
29	58	29	58
30	60	30	60
31	62	31	62
32	64	32	64
33	66	33	66
34	68	34	68
35	70	35	70
36	72	36	72
37	74	37	74
38	76	38	76
39	78	39	78
40	80	40	80
41	82	41	82
42	84	42	84
43	86	43	86
44	88	44	88
45	90	45	90
46	92	46	92
47	94	47	94
48	96	48	96
49	98	49	98
50	100	50	100

Osk min Blijdsomhed, mit Hjerte
 og min Tak for den Gode Gæst
 Min.

Til min Moder
 Du Dydens rige Rildervæld
 Seled min den unge Til
 igjennem Livets Mørke,
 Al jeg maaet og Svied forstaae
 omgaaes min Hæfte lige saa
 min Gud oprigtig dyrke.

Til min Søster
 Saalange Bin og Saa i Danske Skoler høres,
 Saalange Ben og Blod i Kongens Skole føres,
 Saalange Takker dig enhver til Svole gaaer,
 O store Frederik for Lærdom det kan søes

vist mig, indtil jeg nåede den »modne«
 alder og kundskaber, at jeg måtte
 kunne aflægge prøve af min kristen-
 dom.
 Jeg blev ved Guds nåde konfirmeret i
 min dåbspagt udi Venge kirke den 6.
 april 1823, af vor retskafne religions-
 lærer og sognepræst, velærværdige og
 højlerde hr. pastor Pingel.
 Jeg blev første gang delagtiggjort i det
 højværdige alterens sacramente, dette
 hellige nådemåltid, i Dover kirke 20.
 april næstefter.

Gud af nåde forøge mig med kraft og
 styrke, ved den hellige ånds bistand, at
 holde min dåbspagt, og mit konfirma-
 tionsløfte indtil min sidste salig ende;
 lad mig altid bruge de hellige nådemid-
 ler på en værdig og Gud velbehagelig
 måde, at jeg stedse kan stå i nåde med
 min Gud, leve som en sand christen og
 følge min frelsers Jesu Christi dyrebare
 lære og hellige eksempel, så får jeg nu
 rig nådeløn i vente, og skal på hin side
 graven efter Guds forjættelse, arve den
 evige livsens trone.

Førend jeg nedlægger min pen, vil jeg
 her skriftlig anføre min forbundne tak-
 sigelse, som jeg skylder mine foresatte
 og dem som har befordret min oplys-
 ning og undervisning.
 Først og fornemmelig takker og priser
 jeg min Gud og skaber, - som har ladet
 mig fødes iblandt den oplyste kristen-
 hed, hvor hans eget rene ord lyse for
 vore sjæle, - som har begavet mig med
 fornuft, ja med naturligt anlæg og
 nemme til at lære og forstå hans gud-
 dommelige vilje, og anden nyttig kund-

skab til min velfærds sande befordring.
 Derefter takker jeg vor landsfaderlig og
 kristelig regering, som omhyggeligt har
 sørgt for at fremme Guds ord og sine
 undersætters oplysning og undervisning
 med skolers opførelse, gode læreres an-
 sættelse og videnskabers dyrkelse og
 andre nyttige foranstaltninger.
 Dernæst takker jeg og mine kære for-
 ældre, som fra min spæde barndom har
 sørgt for min opdragelse, for min dan-

3. Til Forældre etc.
 Van Forældre mine, som mig saa vel,
 har ladet iendervise,
 Jeg kjender Gud, hans Ord og Bud,
 Hans Gavn vil jeg prise.

4. Til Lærere

Men skyldt jeg mig at sige,
 til alle mine Lærere,
 Opis selv dem lønner Frydet gjaerd,
 at være mine Lærere,
 Til Tidens Vel at vandre paa,
 at jeg skyldt blive maad.
 Krijsrup Friole
 den 21de April 1823 Maren Jensdatters
 af Hørning

nelse til en kristen, givet mig gode formaninger, kærlige advarsler og foregået mig med gode eksempler, ja i alle dele sørget for mit sande gavn da jeg ikke selv kunde, eller forstod hvad som tjente til mit velfærd, Gud lad mig med min opførsel og min omgang glæde dem, ja elske, takke og tjene dem derfor, indtil deres endeligt.

Ligeledes takker jeg også mine lærere, som så ofte har vejledet mig med undervisning, lærdom og formaninger, ja med flid og lyst har udviklet for mig de gode lærdomme og grunde, for at gøre mig det fatteligt og begribeligt.

Peter Friis Kristiansen.

Kroen i Hørning

Hørning er utvivlsomt en meget gammel by, hvilket endelsen »ing« tyder på. Navnets oprindelse har man ikke kunnet fastslå, det er nævnt, at navnet tidligere har været Hvorning eller Horning, og betegnelsen »horn« betyder skarpt hjørne, hvilket ikke passer særligt godt på stedet.

En løsere forklaring siger, at navnet kommer af et slægtsnavn, efterkommerne efter en Horn (»hornungerne«), der har slået sig ned på stedet.

Hvorom alting er, har Hørning været den største og mest betydende by i Hjelmlev Herred med sin placering ved et knudepunkt på landevejen, og her har utvivlsomt været kro i de tidligste tider.

Første gang kroen nævnes er i 1737, da der udfærdiges bevilling til en Peter Helms, lydende på, at han - »udj et ham tilhørende huus, beliggende udj Hørning by og sogn holde et kro eller vertshuus og de reysende saavel som andre med behøvede logementer samt spiisze og dricke vahre til nødtorftighed og for en billig betaling sammesteds betiene med de vilckaar, at stedets beboere ingenlunde understaar sig der at brygge oll og brende brendeviin, men skal være tilforbunden de fahl holdende vahre udj nærmeste kjøbstad sig at tilhandle og til een kiendelsze aarlig fiire rixsdaler fra dette indeværende aars begyndelse udj vores amtsstue erlegge«.

Peter Helms forlader siden hus og hjem. Efter en periode, hvor kroen drives af en vis »Søren Krorman«, får i 1749 Maren Wogensdatter Thorup privilegiet på kroen efter »sin undvegne mand«, altså formentlig Peter Helms. Hendes datter, Anne Marie Hauenstrup Beyer får i 1764 bevillingen på den betingelse, at - »Kroen ikke til noget fylderie og tiids spilde for bonden

eller andre vorder misbrugt«.

I 1768 får en Rasmus Poulsen bevillingen. Han skal købe øl og brændevin i Skanderborg.

Efter ham kommer Michel Jensen Stilling, der betaler 10 rigsdaler årligt og må brygge øl, men ikke brænde brændevin. Han må iøvrigt kun betjene de rejsende og ikke tage imod de lokale bønder.

I 1830'erne nævnes en Rasmus Wilstrup som kromand i Hørning og efter ham kommer Albert Richter, der er af tysk herkomst.

Han opfører sidst i 1840'erne en ny krobygning, det må være den, der overlever bybranden og forbliver i brug indtil 1953.

I 1880 nævnes en Anders Petersen Tiufkjær som kromand, og han mister kroen ved en tvangsauktion.

Kroen købes af Anders Christian Andersen, der købte kroen for grundens skyld, og i begyndelsen af 1890'erne opfører gården »Svanefjord« syd for jernbanen på kroens jord. Han beholdt kun kroen til 1887, hvor han sælger til Kristoffer Nielsen Sogaard, hvis broder i 1898 overtager kroen. Han døde i 1919 af den spanske syge, og i en kort periode føres kroen videre af hans enke, indtil den i 1920 købes af P. Ostenfeld.

Kroen har dannet rammen om mange store og små begivenheder i byens liv. Den i 1840'erne opførte krobygning havde ingen sal, men mange rum, og her har foreningslivet kunnet udfolde sig og byens beboere mødes i sorg og glæde.

I 1927 opfører P. Ostenfeld en sal til kroen. I begyndelsen af 1950'erne foreligger planer om en vejudretning gennem Hørning by, hovedvejen slog tidligere et sving ind gennem byen, en del af svinget findes endnu i den vejsløjfe,

der overfor kroen går ind foran det område, hvor før købmand Kolbys hus lå. Vejudretningen bevirkede, at kroen kom til at ligge midt på vejen, og den måtte rives ned.

En række prominente borgere i Hørning fandt det utænkeligt med en by uden kro, og der dannedes et aktieselskab med et formål at opføre en ny krobygning.

Denne blev i 1953 opført lidt længere mod øst ved vejkanten efter tegninger af den lokale arkitekt, Vagn Jacobsen, der boede i Skovhuset ved Fregerslevvej.

Kroen opførtes i en arbejdsgang med hovedbygning, salsbygning og en værelsesfløj med 10 værelser bagved.

Kroen blev ledet af Bent Andersen, der efterhånden opkøbte aktierne og blev kroejer. Bent Andersen købte i 1975 den overfor liggende Rytterskole og

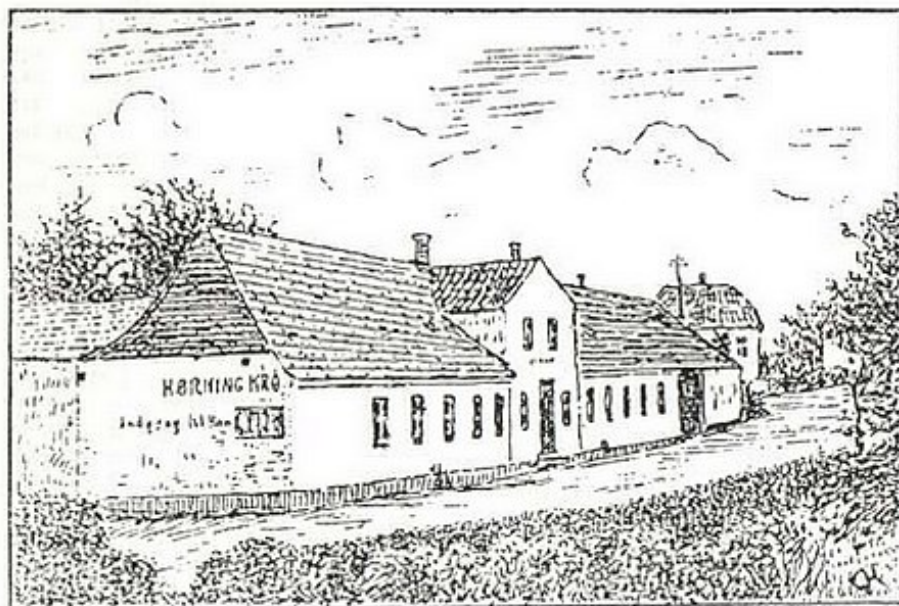
indrettede bygningen til bodega i tilknytning til Kroen. Han lod den gamle bygning sætte grundigt istand, og har en væsentlig del af æren for, at Rytterskolen er bevaret i så god en stand. Rytterskolen købtes i 1978 af Hørning/Blegind/Adslev menighedsråd.

I 1979 solgte Bent Andersen kroen til Reinholdt Sørensen. Siden har Hørning kro haft flere ejere og gennemgået en del forandringer.

I dag er kroen stærkt udbygget og indrettet til kursus- og kongrescenter, men i det ydre står endnu de af arkitekt Vagn Jacobsen opførte bygningselementer.

Bent Meyer.

Litteratur: Chr. Heilskov: Hjelmslev Herred. Århus stiftsårbog 1929.

Hørning Kro ca. 1929.

Bybranden i Hørning

I sommer er det nøjagtigt 130 år siden, Hørning blev hærgnet af en omfattende bybrand, der lagde så godt som hele byen i aske.

Sommeren 1859 var præget af tørke. I lang tid havde det ikke regnet, og markerne var tørre og afsvedne, vandhuller og brønde tørret ud.

Den 14. juli 1859 fødte yderligere en uheldig omstændighed sig til: det blæste voldsomt op fra vest. Ilden opstod ved en af de vestligste gårde i byen, »Forløsegården«, der tilhørte Niels Rasmussen Møllers enke.

Netop i de dage var man ifærd med at udskifte gårdens stråtage, og det har givetvist flydt med materialer, tækkørør, halm o.l. omkring bygningerne, godt hvirvlet op af den kraftige blæst. Branden skal være opstået ved, at en pige kastede nogle gløder ud på gårdens mødding, og så skulle der ikke meget til, før ilden fik fat. Branden startede ved middagstid, hvor gårdens folk var samlet omkring middagsbordet, og det hele tog så hurtigt fat, at der ikke var noget at stille op.

Gårdene lå tæt dengang, og ilden har haft nok at tage fat i mod øst, hvorhen vinden blæste.

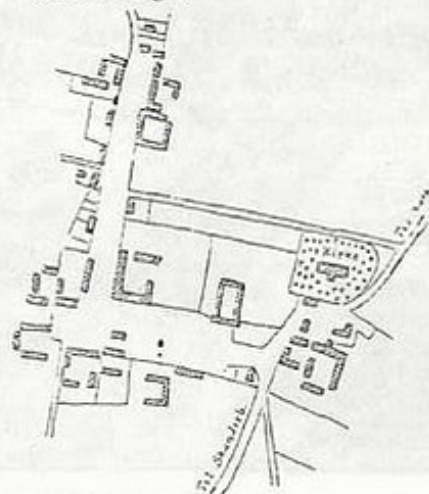
Nabogården, P. Leth Nissens gård »Lethsminde« der var en gammel slægtsgård, lå nærmest, og her fik ilden hurtigt fat. Herfra fortællendes det, at ilden forplantede sig til Krogaarden, der dog lå et godt stykke mod øst på den anden side af hovedvejen mellem Århus og Skanderborg. Mellem de brændende gårde og Krogaarden lå andre gårde og bygninger, som ilden må have forplantet sig til på sin vej mod kroen. Også Nydamsgaarden, der lå der hvor den nu nedrevne Ryttergaarden senere blev opført, blev antændt og nedbrændte.

En overgang var også kirken truet, men den var opført af stenmaterialer og tækket med bly eller tegl, så den modstod flammerne.

Det samme gjorde den gamle Rytterskole, der på det tidspunkt stadig har fungeret som skole. Ialt 9 gårde og 14 huse blev brands bytte, og det må antages, at mange dyr er indebrændt. Alene på Forløsegården, hvor ilden startede, mistede man 2 heste og 10 kreaturer.

Det er uhyggeligt at forestille sig, hvordan der har været i byen, mens branden var på sit højeste.

Den kraftige blæst har fyldt luften med gnister og brændende flager af tagstrå, heden må have været umådelig, og den tætte bebyggelse har gjort det umuligt at færdes mellem de brændende bygninger, så ethvert forsøg på slukning må have været umuligt. Der tales ingen steder om tabte menneskeliv, men det er svært at forestille sig, at det har kunnet undgås.

Hørning by efter udskiftningskort 1778.

Det fortælles, at der gik panik i beboerne, og man begyndte at kaste indbo ud gennem vinduerne med det resultat, at det knustes mod stenbroen. På kroen begyndte man at kaste vintønderne ud på gaden, og det fortælles, at det flød med vin i rendestenen. De største fade kunne man ikke klare, så man rev spunsen ud og drak løs.

Kun godt en time har det hele varet, så var det meste af byen en rygende ruin. Kun 2 gårde og nogle få huse stod tilbage. Den kraftige blæst har ført gnister så langt bort, at nogle torvestakke i Sandagerkær 1 kilometer borte tog ild. De store skader har selvsagt grebet voldsomt ind i byens trivsel, skaderne var katastrofale.

De ældste gårde gik tabt, og idag kan man sige, at Hørning mistede sit præg af ælde og istedet er præget af de ny-

opførte gårde og huse, der altså ikke har større alder end 150 år. Men genopført blev byen. Lethsminde genopførtes 1/2 km længere mod syd, hvor hovedbygningen stadig ligger.

Nydamsgården må antages at være genopført øst for landevejen, hvor det meste af dens jorder lå. På den gamle plads opførtes som tidligere nævnt Ryttergaarden. På Krogaarden reddede man hovedbygningen, der var opført i 1840'erne.

Hørning levede som andre brandhærgede byer videre efter katastrofen og fortsatte sin udvikling.

Bent Meyer.

Litteratur: Chr. Heilskov: Hjelmslev Herred. Århus Stiftsårbog 1929. Artikler i Århus Stiftstidende.

Hjørnet af Adslevvej og Vestervej ca. 1939.

Agerskov (Bassegården)

Før kommunesammenslutningen var Agerskov i Fregerslev den største gård i Hørning Kommune, med 12 5/8 td. hartkorn, dens ejer igennem 200 år var familien Basse.

En af ejerne Basse skulle have en dreng døbt i Hørning kirke. Da han kørte mod Hørning, og kom til Holmen, skulle han over Sommerbækken. Her var der da rejst en æresport, i den var ophængt nogle døde krager og noget råddent fårekød. Den æresport var rejst af folkene på Agerskov. De var nemlig utilfredse med den kost, som de fik på gården. Da Basse så æresporten, vendte han om, og søndagen efter fik han drengen døbt i Stilling kirke.

Som tak for det, gav han fire tdr. land jord til værdige trængende. Den jord ligger imellem Herredsvejen og Engdraget, hvor Sommerbækken løber under landevejen. Omtrent midt i jordstykket, har der været et vandløb, som nu er lagt i rør. Østsiden er Fregerslev jord og vestsiden er Stilling jord. Der blev ikke skrevet noget om, hvor de

værdige trængende skulle høre hjemme, men Stilling Menighedsrådene, det var en selvfølge, at det var under Stilling kirke. I 1953 forpagtede jeg den jord af Stilling Menighedsråd, men da de ikke havde noget bevis for, at de ejede den jord, blev de enige om, at få et rigtigt skøde.

Der blev nu averteret i Statstidende, om der var nogen, der havde krav på de to matrikelnumre. Hvis ikke, blev jorden tilskødet Stilling kirke. Der meldte sig ingen, så nu har Stilling kirke rigtigt skøde på jorden.

I forpagtningsafgift skulle jeg give 10 tdr. byg efter kapiteltaksten samt skatterne. Jeg kom nu til at betale skat til to kommuner, til Blegind-Hørning af Fregerslev jorden og Skanderup-Stilling af Stilling jorden.

Thorvald Pedersen
Vester Allé 13
Hørning

Hestepresentation på Bassegården.

Hvidkilde

I 1930 købte Emma og jeg hendes fars og mors ejendom »Hvidkilde«. Der er godt 6 tdr. land til den. Jorden til ejendommen er sammenlagt af flere matrikelnumre, først nr. 8 i Stilling, det er Stilling jord, der ligger imellem Hovedvej 10 og Sommerbækken. Her ligger stuehuset sammenbygget med kostalden. Under fodergangen foran køerne løber Sommerbækken i store rør. I forlængelse af kostalden er der heste- og svinestald, men de ligger over nordsiden af bækken, er der bygget på Bjertrup jord, som hører til Hørning kommune.

Soveværelset ligger på Stilling jord, som hører til Skanderborg kommune. Den jord som ligger imellem bækken og jernbanen, er først matrikelnr. 1 i

Bjertrup, så nr. 2g, derefter nr. 21, alle numre på Bjertrup jord. Derefter nr. 55 Hørning og 9c Hørning.

På ejendommen var der seks matr. nr., som ligger i tre forskellige byer og to kommuner, så der var to kommuner at svare skat til.

Da vi så i 1953 forpagtede Stilling kirkes jord, som er delt imellem Blegind-Hørning og Skanderup-Stilling kommuner fik vi yderligere to matrikelnumre, et i Stilling og et i Fregerslev, og to skattesteder.

Det blev til fire ejendomsskattesteder. Jord i fire byer og to kommuner.

Thorvald Pedersen
Vester Allé 13
Hørning

»Hvidkilde«, 1955. Århusvej 83, Hørning.

Omkring den gamle rådhusplads i Hørning

På opfordring, - dette lille bidrag til egnarkivet. Mit udgangspunkt er - som sædvanlig 1.3.1953. Da lå der et stort gammelt hus (hvor Provinsbanken nu ligger) på hjørnet Skanderborgvej/ Stationsvej, nemlig Alfahus, Blegind-Hørning kommunes rådhus.

Dette rådhus rummede mange aktiviteter. I stueetagen var der butik (Tatol), hvor frk. Munk regerede. Der var sognerådslokale, hertil 2 små kontorer. Det ene til kaffestue - det andet til forskellige gøremål, f.eks. uddeling af rationeringsmærker o.l. Dette kontor benyttede Blegind-Hørning Spare- og lånekasse hver tirsdag fra kl. 16. Formanden var gdr. Jens Andersen, Fregerslev. Regnskabsfører E. Kristoffersen, Hørning. Desuden et af de lokale bestyrelsesmedlemmer, der på skift deltog på kontoret. Lejen var en spisning for sognerådsmedlemmerne en eller to gange om året. - Jeg mindes mange sjove timer med Sparekassen.

Denne institution måtte også opgive sidst i 50'erne. Andelsbanken overtog Sparekassen.

Førnævnte E. Kristoffersen boede på 1. sal og var medlem af sognerådet. Det var ham, der sørgede for bespisning af sognerådsmedlemmerne.

På 2. sal boede et ældre ægtepar, Petrea og Kristian Iversen. Petrea klarede alt vedrørende huset - fyrede, gjorde rent m.v.

Overfor Alfahus - hvor Andelsbanken og Posthuset nu ligger - lå lægeboligen. Her boede læge Løw, der i mange år var eneste læge i Hørning og omegn. Jeg kan huske ham som en fin gammel mand, der fortsatte sin lægegerning til sin død, langt over 80 år.

Hvor Torben Jensen bor, boede slagter N. P. Jensen. Denne ejendom var sammenbygget med telefoncentralen. N. P. Jensen bestyrede centralen sammen med sin husbestyrerinde Martha. De blev senere gift og byggede nyt centralhus ved siden af den nye kro. Den gamle central måtte vige for landevejens udretning.

På den anden side af landevejen lå præstegården, hvor pastor H. P. Brun-Simonsen med familie boede. Det eneste hus, der nu er tilbage i dette område er Rytterskolen, som trods visse forandringer ligner sig selv.

Arne Hansen
Jeksen

Fra Kollens Mølle

Egnsarkivet har modtaget teksten til en sang, der er skrevet i 1925, formentlig af August Rasmussen.

Sangen beretter i stemningsfulde vendinger om livet og hyggen omkring Kollens Mølle, da Per Jørgensen og hans hustru var møllefolk fra 1922 til 1926. Sangen kan synges på flere melodier, f.eks. »Det var en lørdag aften«, »Jens Vejmand«, »På Sjolunds fagre Sletter« m.fl.

Sang der priser idyllen ved Kollens Mølle.

Kollens Mølle 1925.

Jeg gik ved Kollens Mølle
en sommeraftenstund.
Det var ved aftenstide
og alt var lagt i blund,
og langsomt månen hæver
sig op mod himlens blå,
i skovens kroner bæver
de tusind blade små.

Og månens stråler spiller
i dammens blanke vand,
som sølvertråde lyste
de ind på havens gang.
En yndig ramme er der
omkring den gamle gård
af skov og dybe dale
så langt som øjet når.

Og triner man i stuen
til møllefolket ind,
der er en hjemlig hygge,
som fylder sjæl og sind.
Fru Jørgensen har orden
i hver en krog, man ser,
hun vil så gerne hygge
alt om sin kære Per.

Når møllehjulet klaprer,
er Jørgensen tilpas.
Når efteråret stunder,

Nyindrettet traktorsted.

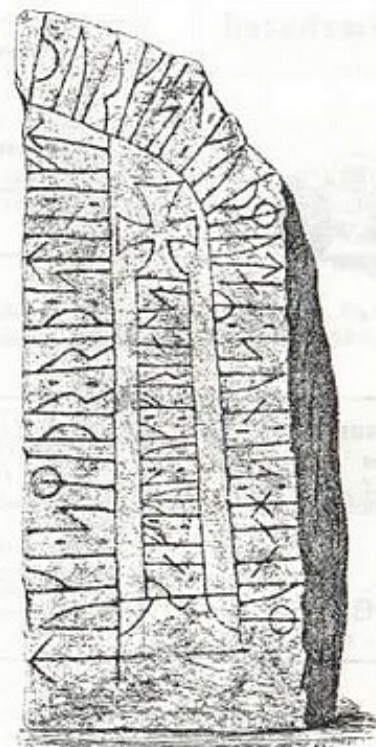
Idyllisk rotur på dammen ved vandmøllen.

han har et vældigt mas,
han måler og han sigter
fra gry til aftenkvæld,
og hele dagen høres
et sus fra slusens væld.

Af børneflokken kender
jeg »Pag« dog allerbedst,
en gang jeg jo vil skrive
lidt til hans bryllupsfest.
Han har en ven sig fået,
hun står hans hjerte nær,
og hele dagen tænker
han på sin hjertenskær.

Den gamle mølle prises
på land og i hver by,
den for sin store skønhed
er steget højt i ry.
Af Jyllands skønne egne
jeg nævne vil et sted,
og det er Kollens Mølle
ved dammens blanke bred.

Chr. Heibson.

Hørningstenen efter Wimmer.

En runesten, kendt under navnet »Hørningstenen« blev fundet 1849 af udflytteriemand Jens Mortensen, da han var ved at optage sten på sin mark ikke langt fra Bering Bro. Med finderens samtykke lod derpå sognets præst, provst Schinnerup, den flytte ind i kirkens våbenhus, hvor den stod indtil 1873, da den flyttedes til Århus. Her findes den nu i museets runesal. En med stor omhu af skolelærer Johansen i Blegind udført afbildning af stenen

indsendtes senere til Oldnordisk Museum (Nationalmuseet) af daværende sognepræst H. P. Knudsen. Stenen, der menes at være fra den første fjerdedel af det 11. århundrede, har følgende indskrift:

Toke Smed rejste sten efter Torgils Gudmundsson, som gav ham kuld og frelse.

Nu kan Hørningstenen ses på Moesgård Museum.

Annoncer fra Hørning

Hørning Auto-Værksted

H. Christensen - Telefon 14

Hørning Herre-Frisør-Salon

anbefaler sig med

Holdbar Permanent-Krøln. f. Herre	4,00
Hovedbad med Vandondulation	1,00
Do. med Fønbelgning	1,00
Elegant Herreklipping	1,00
Børneklipping	0,75

E. Scheel

Landevejen 118 & 119 Kroen

Lillebil udlejes

Dag og Nat.
H. O. Fink, Telf. 15

Beringbro Smede- og Maskinværksted.

Alt i Smede- og Maskinarbejde.
Reparationer paa Maskiner og Pumper.
Nye Anlæg med Automatkøber.
Centralvarme og Sanitetsanlæg.
Tilbud og Overslag gratis.
Georg Iversen - Telefon 93.

Er De interesserede i Læsning?

Køb da deres Bøger fra
»Det danske Forlag«
forhandles af

Hørning Brugsforening

Vil De sikre Dem Høstlindegarn
indgiv da Bestillingen i god Tid
N. OLSEN

Send Deres Varer med Rejsebudet

Billigste og hurtigste Maade — Tur til Aarhus 2
Gange daglig. Afgang fra Hørning Kl. ca. 8,30
og 13,30 Indleveringstider i Aarhus Kl. ca. 10
og 16,30. Indleveringstid i Aarhus: Banegaards-
gade 27 (Rullekøleren). — Telefon Aarhus 2704
Vasketøj medtages gratis.

S. Sørensen

Meddelelse fra Centralbageriet.

Fra midt i April besøges vor Brodrega Sognets
arede Beboere med Rugbrød fra egen Fabrik. 4 kg
70 Øre, 2 kg 35 Øre. Stør for egen By og Sogn,
derved støtter man sig selv. Bestilling paa alle Bæg-
værk modtages.

Erbødigst

Viggo Larsen, Hørning.

Telefon 70

NB: Efter 1. April
ny Indehaver af Ud-
salget i »Tårnberg«

Bestyrelsen for Egnsarkivet i Hørning kommune

Formand: Ejner Ærø, Søballevej 4, Veng, 8660 Skanderborg
tlf. 86 95 02 40.

Else Rasmussen, Arne Schøler, N. Bach-Jensen og Bodil Wiehe,
Bent Meyer, Ingvar Jensen og Annelise Jensen.

Byrådets repræsentant er Søren Lyager.

Arkivarerne: For Hørning - Anne-Grethe Larsen, for Veng - P. Friis
Kristiansen.

Arkivernes adresse:

Hørning - Højboskolen, Toftevej 53, 8362 Hørning, tlf. 86 92 30 66.
Veng - Veng Fællesskole, Søballevej 2, Veng, 8660 Skanderborg
tlf. 86 95 02 42.

Åbningstider:

Fra 1. april til 30. september

Højboskolen:

1. torsdag i måneden fra kl. 18-20 og 3. torsdag i måneden kl. 18-20.

Veng Fællesskole:

1. torsdag i måneden fra kl. 18-20.

Fra 1. oktober til 31. marts

Højboskolen:

1. torsdag i måneden fra kl. 15-17 og kl. 18-20,

3. torsdag i måneden fra kl. 18-20.

Veng Fællesskole:

1. torsdag i måneden fra kl. 18-20.

Der er lukket i arkiverne i hele juli måned.

Bestyrelsen for Støtteforeningen

Formand: Villy Sørensen, Toftevej 45, 8362 Hørning, tlf. 86 92 13 92.
Ejo Bjerregaard, Erik Jensen, Hans Martin Pedersen og Thomas Olsen.